№ 110 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 26

1895

ՔՍԱՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 26 № 110

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Միր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր տողին 2 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քննադատութեան փոխարէն հայհոյանք և չոգորմութիւն. Հեռագիրներ. Հայոց հարցը և դիպլօմատիան. Պաշտօնական զեկուցում. Տրապիզօնի դէպքը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ուղղիչ հաստատութիւններ. Նամակ Երևանից. Նամակ Գանձակից. Նամակ Բաքուից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պաստէօրի թաղումը. Նամակ Թիւրքիայից.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Իսլամի խալիֆան.

ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԵԱՆ ՓՈԽԱՐԷՆ ՀԱՅՀՈՅԱՆՔ ԵՒ ՇՈՂՈՔՈՐԹՈՒԹԻՒՆ

—

Փողոցային, անսկզբունք մամուլը երբեք ընդունակ չէ քննադատելու. նա կամ շողոքորթում է, ինչպէս ստրուկ, կամ հայհոյում է՝ ինչպէս անկիրթ ամբոխը:—Նրա համար չը կայ սկզբունք, նրա համար չը կայ անկեղծ, ազնիւ քննադատութիւն:

Փողոցային մամուլը ամէն տեղ և ամեն ժամանակ ներշնչված է նոյն ոգով, նոյն յատկութիւններով.—նա գովաբանում, շողոքորթում է, երբ շահ ունի, երբ կանգնած է ուժեղի առաջ, և, ընդհակառակն, անսանձ, նոյն իսկ անամօթ կերպով հայհոյում է, ցեխ է շպրտում, երբ այլ ևս սպասելիք չունի, երբ օգն են ցնդում իր սասր, կեղտոտ յոյսերը...

Տարիների ընթացքում որ և է հիմնարկութեան մէջ կատարվում են սոսկալի վեղծումներ, օր ցերեկով ժողովրդի փողերը անհետանում են սրիկաների գրպաններում, ոտի տակ է տրվում արդարութիւնը, իրաւունքը, ծաղրի առարկայ է դառնում այն բոլորը, ինչ որ սուրբ է, մաքուր և ազնիւ,—բայց փողոցային մամուլը շարունակում է խունկ ծխել, փառաբանել, շարունակում է հաւատացնել, որ այդ դժոխքի մէջ արքայութիւն է թաղնված: Ինչո՞ւ.—որովհետև շահ ունի, սպասելիքներ ունի...

Տարիների ընթացքում, մէկը միւսի ետևւից ոտի տակ են տրվում այն բոլոր սկզբունքները, որոնք սուրբ են և յարգելի, ոչնչացվում և աղաւաղվում են այն բոլորը, որ օգտակար է ժողովրդին, նպաստաւոր նրա շահերին, նրա առաջադիմութեան,—բայց շողոքորթ, անսկզբունք, փողոցային լրագիրները, ոգևորված յօդուածներով, անվերջ փառաբանութիւններով արդարացնում են այդ բոլորը, հաւատացնելով, որ կան բաներ, որոնք անքննադատելի են, կան անձինք, որոնց հեղինակութիւնը անհասանելի է, և կամքը՝ սուրբ...

Եւ ահա, անսպասելի կերպով, երբ ոչինչ փոփոխութիւն չը կայ ոչ հիմնարկութեան, ոչ նրա ղեկավարների խաւար տեսակէտների մէջ,—բայց երբ մութ սպասելիքները օդն են ցնդում, որովհետև մի առաւակի տեղ, մի խաբեբայի տեղ մի ուրիշն է հրապարակ գալիս,—ահա անսպասելի կերպով, երէկվայ անմատչելի ավտօրիտէտը դառնում է մի գեադա, երէկվայ սրբութիւնը՝ մի կօմէդիանա, երէկվայ անապատ առաքինութիւնը՝ մի սրիկայ...

Եւ երբ այդ փողոցային, կեղտոտ, մաքուր դիտումներից զուրկ, վարձկան թերթերից որ և է մէկը տարիների ընթացքում իրան թոյլ է տալիս սանձարձակ կերպով իր արհեստը բանեցնել, միւս, նոյն կեղտոտ դիտումներով ղեկավարվող փողոցային թերթերը կոյր են ձևանում, չեն տեսնում այդ գրական անբարոյական խաղերը, նոյն իսկ գովաբանում են այդ տեսակ սասր վարմունքը, յանուն եկեղեցու, յանուն ազգի, որովհետև այդպէս է պահանջում իրանց ընդհանուր, կեղտոտ շահերը: Բայց երբ շահերը բաժանվում են, երբ մէկը իր շահը որոնում է անսանձ հայհոյանքի, իսկ միւսը՝ ստրկական շողոքորթութեան մէջ,—այն ժամանակ մի րօպէում, առանց որ և է յարգելի պատճառի, տարիների բարեկամութիւնը, սիրալիր համբոյրները, գրկախառնութիւնները մոռացվում են և փողոցային մամուլի մի մասը հրապարակ է գալիս, երբ միւս մասի քննադատ, երբ միւս մասի թշնամի...

Եւ չեն նկատում այդ վարձկան մարդիկ, որ իրանց թէ հայհոյանքը, թէ շողոքորթութիւնը, և թէ բանակռիւը յարուցանում են միմիայն զզուանք, ծիծաղ, արհամարհանք և նողկանք: Ոչ մի տեղ, ոչ մի ժամանակ սասր շողոքորթութիւնը՝ ճշմարտութեան տեղ չընդունվեց, և ոչ էլ փողոցային սասր ձգտումներից բղխած հայհոյանքը՝ քննադատութեան տեղ.—Թող այդ լաւ յիշեն „Արձագանք“ թերթը և նրա արժանաւոր դաշնակիցը, որոնց ամօթալի բանակռիւը առիթ տուեց մեզ մի անգամ էլ կրկնելու այս տարրական ճշմարտութիւնները:

Ամօթ, հազար ամօթ...

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(Սեփական)

—

Մեր թղթակիցը Պետերբուրգից հեռագրում է մեզ սեպտեմբերի 21-ից.

„Новости“ լրագիրը, իր առաջնորդող յօդուածում, հայերի երէկվայ ցոյցը Կ. Պոլսում բացատրում է այն լուրերի ազդեցութեամբ, որ պետութիւնները յետաձգել են Հայոց հարցը: Ժողովրդի համբերութիւնը հատաւ և նա պահանջում է այն, ինչ որ իր իրաւունքն է: Լրագիրն ասում է, որ կառավարութիւնը այդ ցոյցը ապստամբութիւն համարեց և սկսեց ընկճել ֆանատիկոս մահմետական ամբոխի օգնութեամբ: Հետևանքները աղետալի են: Շատ է սպանվածների և վիրաւորվածների թիւը: Եթէ մայրաքաղաքում տեղի ունեն բռնութեան այդպիսի տեսարաններ, ի՞նչ կէ, Թիւրքիայի խորքերում կատարվում են աւելի էլ մեծ գազանութիւններ: Լրագիրը բացագանչում է՝ չէ կարելի գործերը թողնել այդ դրութեան մէջ և հարկաւոր է աւելի մեծ անկողմնապահութիւն, արդարութիւն երեք պետութիւնների կողմից և աւելի քիչ շահասիրական հաշիւներ“:

—

(Ռուսաց գործակալութեան)

Սօֆիա, 23 սեպտեմբերի: Արժանահաւատ աղբիւրից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, սեպտեմբերի 18-ին Կ. Պոլսում տեղի ունեցած անկարգութիւնները պատրաստված էին՝ օտար պետութիւնների միջամտութիւնը առաջ բերելու նպատակով: Ցոյց անողները, գիմելով դէպի Բ. Դուռը, բարձրացրին անգլիական դրօշակը և աղաղակում էին՝ „Կեցցէ անկախ Հայաստան“: Կալանաւորված բոլոր հայերի մօտ գտան անգլիական գործարանների բէվօլվէրներ:

Լօնդօն, 23 սեպտեմբերի: Լրագիրներում տպված է Կ. Պոլսից ստացված տեղեկութիւնը այն բանի մասին, որ Սասունի յանձնաժողովը չափազանցրել է գազանութիւնների նկարագրութիւնը: Սասունի հովտի բնակիչների ընդհանուր թիւը 4000 հոգուց աւելի չէ. դրանցից զոհերը կոտորել են ոչ թէ հազարներ, այլ 300—500 մարդ:

Կ. Պօլիս, 24 սեպտեմբերի: Լուր է պըտըտում, որ սուլթանը շուտով արտաքին գործերի, ներքին գործերի և ոստիկանութեան նոր մինիստրներ կը նշանակի:

Երկու օր առաջ Տրապիզօնում երկու հայեր փորձ արեցին տեղական զինւորական գլխաւորի և վանի նախկին նահանգապետի կեանքի դէմ: Երկուսն ևս վիրաւորված են:

Կ. Պօլիս, 24 սեպտեմբերի: Երէկ, դեսպանների խորհրդակցութիւնից յետոյ, դրագօմանները ուղարկվեցին արտաքին գործերի մինիստրի մօտ՝ խնդրելով միջոցներ ձեռք առնել խառնակութիւններին վերջ դնելու և հասարակական ապահովութիւնը պաշտպանելու համար: Բազմաթիւ հայեր եկան պաշտպանութիւն խնդրելու պետութիւնների ներկայացուցիչներից:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԻՍԼԱՄԻ ԽԱԼԻՖԱՆ

—

«Մշակի» 103-րդ համարում կարդալով «Սուլթանը իսլամի խալիֆան չէ» յօդուածը, պարտք ենք համարում մի պատմական տեսութիւն անել և պարզել հայ ընթերցողների համար այդ հարցի իսկութիւնը:

Խալիֆաութեան յաջորդութիւնը մի այնպիսի հարց է, որի մասին իսլամը մեծամեծ զոհեր է ունեցել հէնց իր սկզբնական դարերում: Այս հարցի ձգձգվելու և տարաձայնութիւնների պատճառ առաջացել է Մահմէդի վերջին օրերում բերանացի արած մի կտակից, որի աւանդողները Հադիսում *) զանազան կերպով են բացատրել օրէնսդրի միտքը: Մահմէդին մահամերձ ժամում երբ հարցնում են, թէ ո՞վ է նրան յաջորդելու, պատասխանում է՝—Ամենազօրեղը: Ահա այս բառի մէջ է կայանում սիւննիների և շիիների վէճը. այս բառն է պատճառ եղել երկու աղանդաւորների իրար մէջ ունեցած հակակրութեան և բիւրաւոր անմեղների սրածութիւնների, կոտորածների և տանջանքների:

Մահմէդի ամենամօտ խորհրդատուները և աշակերտները, որոնք հեթանոս և նորադարձ Մէքքէի ժողովրդի դարեր աւագանիներն ու առաջնորդներն էին եղել, գլխաւորաբար Աբուբէքը՝ օրէնսդրի աները, Էօմէրը՝ կորէյշեանների ամենաախրելին և եռանդուն զօրավարը, աչք ունէին խալիֆի գաւազանի վրա, այն ինչ Ալին, որպէս օրէնսդրի հօրեղբօրորդին, Մահմէդի միակ դստեր Ֆաթիմէի ամուսինը և առիծի նման քաջ ու անյաղթելի հանդիսացածը իր բոլոր կրօնական պատերազմներում, աւելի մեծ իրաւունքներ ունէր իրան յաջորդ հրատարակելու: Ալիին շրջապատողները Մահմէդի կտակը նրան էին վերագրում, որպէս ամենաքաջի և օրինական տոհմական ժառանգի Մահմէդի, այն ինչ կորէյշները՝ Մէքքէի դարեր տիրապետողների յաջորդները չէին կարող գիջանել և այդ աղքատի քաջի որդուն հպատակվել: Մահմէդի մահից յետոյ, նրա մերձաւորները, կինը՝ Այիշէն, աջակիցները, զօրականները ժողովվելով՝ «ամենազօրեղը» համարեցին օրէնսդրի աներոջը՝ Աբուբէքրին և նրան էլ հրատարակեցին խալիֆ: «Ամենազօրեղ» բառը նրանք միայն անհատի մարմնական ուժի մէջ չէին տեսնում, այլ առաջնորդի զինւորական կազմակերպութիւնը, քաղաքացիական կապերը, կառավարող ընդունակութիւններն էլ նկատի էին առնում:

Այդպիսով իսլամական սիւննի վարդապետութեան մէջ կազմվեց այն դաւանանքը, թէ—օրէնսդրի՝ Մահմէդի բացարձակ հրամանի համաձայն, խալիֆը նա է, ով ամենազօրեղն է իր զինւորական, քաղաքական իշխանութիւնով, որը տիրապետում է իսլամի նուիրական վայրերը—Մէքքէ, Մէդինէ, առաջնորդում է իսլամի հետևողներին Մահմէդի ծրագրած շաւղով նորանոր տիրապետութիւններ անելու, իսլամի կրօնը տարածելու, նրա հետևողների թիւը բազմացնելու, անսասան պահելու աւանդը, ամեն ջանք գործ դնելու, որ նուիրական դրօշակը (սանջագ շէրիֆ) ծածանի աշխարհի ծայրերում:

Այս բացատրութիւնը ո՛չ թէ հետևողական, այլ մինչև անգամ երկնային պատգամ **) են համարում սիւննի մեծամեծ իւլէմաները (կրօնական): Քանի որ, ասում են, Ալլահն է տալիս ամեն բաղդ, նա է տնօրինում երկրի գործերը, ուրեմն Ալլահն ինքն էլ տալիս է միայն արժանաւորներին այն զօրութիւնը, որով կարողանում են տիրել, ձեռք բերել այդ նուիրական իշխանութիւնը: Իսլամի նախկին աշակերտները, ամենամեծ մասը հէնց սկզբից ընդունեցին և քարոզեցին այս դաւանանքը և ալէվիներին (Ալիի հետևողներին) շիի (հերձուածող) անունը տուին, որոնց վարդապետութիւնը Պարսկաստանի սահմանից դուրս չեկաւ և որոնց թիւն այսօր եօթ-ութ միլիօնից աւելի չէ կազմում, այն ինչ աշխարհի ամեն կողմը տարածված են սիւննիները (ուղղափառ) մօտ եօթանասուն միլիօն:

Համաձայն այս վարդապետութեան, բոլոր սիւննի իւլէմները կոյրաբար հպատակվեցին իւմեաններին, երբ Մուավին իւրացրեց խալիֆայութիւնը, Աբբասեաններին, երբ վերջիններս Բաղդադի փառապանծ գահից տիրում էին ամբողջ արևելքին ու իսլամ աշխարհին, սելջուկներին, երբ վերջիններս ընկճեցին Բաղդադի ամիրապետներին, Գահիրէի ամիրաներին, և վերջապէս Եգիպտոսի սարուկ մէմլուկներից առաջացած ամիրապետներին, որոնք յափշտակեցին եգիպտական ամիրաներից իշխանութիւնը: Այս բոլոր հարստութիւններին (dynastie) պատկանող միահեծան սուլթանները համարվում էին խալիֆ, Մահմէդի տեղակալ և իսլամի գլուխ, կամ ներկայացուցիչ:

Օսմանեան սուլթանները, Կ. Պօլիսը տիրելուց յետոյ, մտածում, անխոնջ աշխատում, ջանում էին խալիֆայութիւնը ձեռք բերելու համար, որով կապելով իրանց հետ իսլամի հոգևորականներին, իսլամ ազգերին, կը կարողանային աւելի դիւրութիւնով տարածել, ընդարձակել իրանց իշխանութիւնը: Իւրաքանչիւր տարի օսմանեան սուլթանները որքան նուէրներ էին ուղարկում Մէքքէի, Մէդինէի ուխտատեղիներին, իրանց ջերմեռանդութիւնը և կրօնասիրութիւնը ցոյց տալու համար, որքան կաշառքներ էին ցրվում այդ քաղաքներում նստող Շէրիֆին, նրա արքունական իւլէմներին, շէյխերին, սէիդներին, դրանց սրտերը գրաւելու համար: Բայց զուր. Գահիրէի ամիրապետը՝ խալիֆ Ղաւրի սուլթանը, գիտենալով օսմանների նպատակը, չը թողեց մինչև անգամ, որ սուլթան Սէլիմը Ա. Եավուզ իր ծախսով վերաշինէ Մէքքէի ջրմուղները, որոնք այն ժամանակ կարօտ էին մեծածախս վերանորոգութիւնների: Այս դէպքը այնքան սուր կերպարանք առաջ, որ սուլթան Սէլիմ առիթից օգտվեց և պատրաստութիւն տեսաւ Եգիպտոսի ամիրապետի՝ իսլամի խալիֆի դէմ պատերազմելու: Ղաւրի ամիրապետը կրօնական իշխանու-

---

*) Հադիս—չորս գիրք, որոնք գրված են Մահմէդից յետոյ, նրա մերձաւորների ձեռքով Էօմարի, Օսմանի ժամանակ և կանօնաւորվել են Մուավիի օրով, որպէս լրացուցիչ մասն իսլամի վարդապետութեան, Ղուրանի բացատրութեան, Մահմէդի և չորս գլխաւոր յաջորդների կայացրած վճիռների և կարգադրութիւնների:

**) Իսլամի վարդապետութիւնը բաժանվում է երկուսի. երկնային կամ ղուրանական, որի մասին անմիջական որոշում կայ ղուրանում և հետևողական, որը աւանդել են և գրել Մահմէդի չորս գլխաւոր յաջորդները և որոնք արձանագրվել են «Հադիսում»—չորս գիրք:

Թուրխան-փաշայի տեղ արտաքին գործերի մինիստր է նշանակված Սաիդ-փաշա:

Կ. Պօլիս, 24 սեպտեմբերի: Թիւրքաց կառավարութիւնը յայտնեց դեսպանութիւններին, որ կարգը կը վերականգնվի: Ռուսիկանութիւնը և ժանդարմերիան չեն հեռանում իրանց պահականոցներից: Գործերի դրութիւնը դեռ ևս շատ ծանր է:

ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑԸ ԵՒ ԴԻՊԼՕՄԱՏԻԱ

I. Միջազգային կօնֆերէնցիա

«Daily News» լրագիրը հաստատցնում է, որ ներկայումս քննվում է Պարիզում կօնֆերէնցիա գումարելու հարցը հայոց խնդրի առիթով, որովհետև բոլոր երեք պետութիւնները՝ Ֆրանսիան, Անգլիան և Ռուսաստանը, Կ. Պօլսից ստացված տեղեկութիւնների հիման վրա, դիտաւորութիւն ունեն հրաժարվել իրանց այժմեան գործունէութիւնից՝ հայոց հարցում:

Կօնֆերէնցիան կը գումարվի շատ կարճ ժամանակից յետոյ: Ռէչսամինստէրեան դուքսը արդէն հրաւէր ստացաւ՝ ուղարկել մի պատգամաւոր հայոց օժանդակիչ ֆօնդի մասնաժողովի կողմից: Պարիզում օրից օր սպասում են պարլամէնտի անդամ և Լօնդօնի անգլօ-հայկական ընկերութեան նախագահ Ստիվէնսօնին:

II. Անտիօքի դէպքը

Վարնայից «Times» լրագրին հեռագրում են սեպտեմբերի 15/27-ից հետևեալը. «Անտիօքից այստեղ տեղեկութիւններ են ստացված այն լուրջ անցքի մասին, որ տեղի է ունեցել այնտեղ այս օրերս: Օսմանեան պաշտօնեաներից մի քանիսը սկսեցին լուրեր տարածել մահմեդական ազգաբնակութեան մէջ, թէ հայերը պատրաստվում են մահմեդականների ընդհանուր կոտորած անել և այդ նպատակով գաղտնի զէնքեր են պատրաստում: Այդ լուրերից գրգռված ժողովուրդը յարձակվեց հայերի տների վրա և սկսեց ընդհանուր խուզարկութիւն կատարել: Այդ ընդհարման ժամանակ տասն հայեր սպանվեցին և վիրաւորվեցին:»

III. Կ. Պօլսի ցոյցը

Կ. Պօլսից, մայրաքաղաքի լրագիրները, ռուսաց գործակալութեան միջոցով, ստացել են հետևեալ հեռագիրը սեպտեմբերի 19-ից. «Երէկ, չը նայելով պարիարքի յորդորներին, հայերը, Մեռելոցի տօնը կատարելուց յետոյ, ցոյց արին՝ պնդելով Հայաստանի բարենորոգումների վրա և պահանջելով, որ Հայաստանի վարչութիւնը յանձնվի Բ. Դրան համաձայնութեամբ պետութիւններից ընտրված պաշտօնեաներին, ազգային ժողովին և գեներալ-նահանգապետին: Ցոյց անողները պահանջում էին էլի վարչական և տնտեսական մի քանի բարենորոգումներ: Ցոյց անողներն ընդհարում ունեցան ոստիկանութեան հետ: Ժանդարմների մի կապիտան սպանվեց: Տեղի ունեցան մօտ հարիւր կալանաւորութիւններ: Գրգռված մահմեդականները հայերից շատերին կոտորեցին: Այն թաղում, ուր տեղի ունեցան անկարգութիւնները, մեծ յուզում է տիրում»:

IV. Կօնֆերէնցիա

Մի քանի լրագիրներ և հեռագրական գործակալութիւններ, հիմնվելով «Daily News» լրագրի տեղեկութիւնների վրա, հաղորդեցին, որ Պարիզում շուտով տեղի է ունենալու պետութիւնների ներկայացուցիչների մի կօնֆերէնցիա հայոց հարցի մասին:

Այժմ «Daily News» լրագիրը իր սեպտեմբեր 15/27-ի համարում ուրիշ կերպ է բացատրում այդ լուրը:

«Այն կօֆէրէնցիան, ասում է նա, որի մասին հաղորդեցինք թէ շուտով տեղի է ունենալու, ոչ թէ մեծ պետութիւնների մի կօնֆէրէնցիա է լինելու, այլ հասարակական գործիչների և հայկական խնդրով հետաքրքրվող անձերի կօնֆէրէնցիա»:

Ինչպէս հաղորդում է նոյն լրագիրը, Գրօսվէնոր կօմիտէտի կողմից առաջարկվել է Վէստմինստրեան դքսին՝ մի անձն ուղարկել, այդ կօնֆէրէնցիային մասնակցելու: Անգլօ-հայկական ընկերութեան նախագահ Ֆրանսիս Ստիվէնսօնը գնացել է Պարիզ՝ այդ գործի հետ ծանօթանալու նպատակով:

ԹԻՒՐՔԱՑ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԵՂՈՒՑՈՒՄ

(Կ. Պօլսի լրագիրներում տպած)

«Ոստիկանութեան նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ Հալաճեան խանի սեղնակապահ Գաւիթ, եղբայրը Գրիգոր, Բերա Պօսթան Պաշը արբաթըմանի դռնապան Թորոս, Բերա Սու Թէրազի փողոց դռնապան Համբարձում, առաղձագործ Պաղտասար և Բերա-Բալէս օթէլի սպասաւորներէն Պօղոս, որոնց համար յետ քննութեան հաստատված է թէ անցեալները Իւսկիւտարի Պաղլար-Պաշիի թատրօնէն գիշեր առեն տուն վերադառնալու բռնվելով սպաննուած Մամբրէ Էֆէնտիի սպանութեան գործը պատրաստելու և մարդասպանները պահելու գործին մէջ մեղսակից են, ձերբակալուած են և իրենց նկատմամբ կատարուած քննութիւնը աւարտելու և խնդիրը դատական պաշտօնէութեան յանձնուելու վրայ է:

«Նոյնպէս ձերբակալուած են թէքիրտաղցի կօշկակար Գալուստ և ընկերը Խաչիկ:

«Ցետ քննութեան հաստատուած է թէ սանոյմէ Գալուստ դաշոյնով սպաննած է Տպագրական Տեսչութեան դիւանին քարտուղարներէն Համբարձում Էֆէնտին, երբ սա Կէտիկ-փաշա գիշերուան ժամը մէկուկէսին երկուքին տանը առջև կը պտըտէր իր մօրը ու կրտսեր քրոջը հետ: Իսկ Խաչիկ տեղեկութիւն և մասնակցութիւն ունի սպանման գործին պատրաստութեան ու գործադրութեանը մէջ: Ասոնց նկատմամբ ալ կատարուած քննութիւնը աւարտելու և խնդիրը դատական պաշտօնէութեան յանձնուելու վրայ է:»

ՏՐԱՊԻԶՕՆԻ ԴԷՊՔԸ

Բաթումում հրատարակվող «Черноморскій Вѣстникъ» լրագրի սեպտեմբերի 23-ի համարում կարդում ենք հետևեալ լուրը.

«Երէկ քաղաքում չափազանց յուզիչ լուրեր էին պտտում Տրապիզօնում տեղի ունեցած անցքերի մասին: Պատմում էին, որ գործը սկսվել է հետևեալ դէպքից: Չորեքշաբթի, սեպտեմբերի 20-ին, կէսօրից յետոյ 5 ժամին, զօրաբաժնի հրամանատար Ամզի-փաշան, վանի նախկին վալի Բահրի-փաշա և պարսից հիւպատոսը, մի չաուշի ուղեկցութեամբ, զբօսնում էին Գեաւր-Մայդան հրապարակում: Մօտակայ փողոցից դուրս վազեցին երեք զինուորված երիտասարդ հայեր, և հրացան արձակեցին անցնող աստիճանաւորների վրա: Բահրի և Ամզի-փաշան վիրաւորված են ոտքից: Չարագործներից երկուսը կալանաւորված են, իսկ երրորդը փախաւ: Տեղեկանալով այդ անցքի մասին, մի ամբողջ խումբ մօտ վազեց դէպի վիրաւորվածները, կամենալով կոտորել հրացան արձակողներին: Չը նայելով հանգստացնող յորդորներին, կրքերը բորբոքվեցին:»

Լրագիրը վերջացնում է հետևեալ հրաւէրով. «Հաղորդելով այդ տեղեկութիւնը, մենք խնդրում ենք թիւրքաց ընդհանուր հիւպատոսութիւնից պարզաբանել այդ յուզիչ լուրերը: Հեղինակաւոր անձի պարզաբանութիւնը միայն, որպիսին, օրէնքով, համարվում է Բաթումի թիւրքաց հիւպատոսը, վերջ կը դնի այդ լուրերին»:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՂՂԻՉ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դատաստանական րէֆօրմների նոր ծրագիրը անուշադիր չէ թողել նաև անչափահաս յանցաւորների մասին այժմ գոյութիւն ունեցող գործադիր օրէնքը: Այդ օրէնքը նոյնպիսի խստութեամբ է վերաբերվում դէպի անչափահաս, մանուկ յանցաւորների, ինչպէս և դէպի չափահաս, զարգացած յանցաւորների արարքը: Նա ի նկատի չէ ունենում այդ երկուսի մէջ եղած տարբերութիւնը, այն պայմանները և փակտօրները, որոնց ազդեցութեան տակ պատանիները ընկնում են չարագործների շարքը:

Արևմտեան Եւրօպայում վաղուց ուշադրութիւն են դարձրել այդ հանգամանքի վրա և այնտեղ անչափահաս յանցաւորների մասին գործող օրէնքները աչքի են ընկնում իրանց մարդասիրութեամբ, և ոչ այնքան պատժական, որքան ուղղիչ, կրթիչ բնաւորութեամբ: Մեզանում, միայն վերջերս, դատաստանական րէֆօրմների ծրագրի կազմութեան ժամանակ, սկսեցին ուշադրութիւն դարձնել անչափահաս յանցաւորների վերաբերմամբ գործադիր օրէնքի աննպատակայարմարութեան վրա, և այժմ խմբագրվել է այդ օրէնքների նոր ծրագիր, որը զանազանվում է գործադիր օրէնքից իր մարդասիրութեամբ և նպատակայարմարութեամբ:

Փորձը ցոյց է տուել, որ, առհասարակ, խիստ պատիժները ամենևին չեն հասնում իրանց նպատակին, չեն ուղղում յանցաւորներին, այլ պատրաստում են միայն րէցիդիվիստներ:

Եթէ այդ իրողութիւնը ճիշդ է չափահաս յանցաւորների վերաբերմամբ, որոնք գործում են յանցանքը գիտակցօրէն, իրանց ֆիզիքական, մտաւոր և բարոյական ոյժերի զարգացման մէջ, որքան առաւել նա ճիշդ է անչափահաս յանցաւորների վերաբերմամբ, որոնք չարագործ են դառնում գլխաւորապէս աննպաստ պայմանների, այն է հսկողութեան պակասութեան, անտէրութեան շնորհով, և որոնք իրանց գործած յանցանքի գիտակցութիւն չունեն: Այդպիսիները ընկնելով բանտը, ծանօթանալով բանտի կեանքի հետ, մեծանալով անուղղելի չարագործների ընկերութեան մէջ, դուրս են գալիս աւելի փչացած, աւելի անբարոյականացած: Եթէ մինչև անգամ դատարանը արդարացնի նրանց, նրանք դարձեալ շատ շուտով կարող են նորից չարագործներ դառնալ, եթէ հասարակութիւնը կամ պետութիւնը նրանց այնպիսի պայմանների մէջ չը դնի, որ նրանք կարողանան ուղղվել և չընկնել առաջվայ վիճակի մէջ:

Սակայն եթէ օրինական պատիժները անկարող են լինում ուղղել քարացած չափահաս յանցաւորներին, որոնք ընդունակ են կշռել իրանց գործողութիւնները և նրանց հետևանքը, գոնէ այդ պատիժները այն նպատակն ունեն նրանց վերաբերմամբ, որ կարող են սարսափ ազդել. բայց անչափահաս, դեռ չը կազմակերպված անձինք միշտ ընդունակ են ուղղվելու: Եթէ նրանք

թիւնը ձեռքից չը փախցնելու համար, մինչև անգամ գիջաւ և սիւննի վարդապետութեան ամենաոխերիմ թշնամի Սէֆէվի Շահ-իսմայիլից՝ պարսից շիիների սուլթանից օգնութիւն խնդրեց: Վերջինս էլ, որպէս դի չը լինի թէ օսմանեանները իրանց սեփականելով խալիֆայութիւնը, զօրեղանան և իրան ձեռքից խլեն Ատրպատական, Բաբելաստանի, Մարաստանի և Հայաստանի սիւննիաբնակ նահանգները, գիջաւ և պատրաստութիւն տեսաւ օսմանեանների դէմ:

Խալիֆութիւնը ձեռք բերելու համար ինչ արիւնահեղ պատերազմներ մղեց Սէլիմ սուլթանը. նախ պարսից դէմ՝ Չլդրի և Թաւրիզի ճակատամարտերում, մօտ հարիւր հազար մարդ կոտորվեցին, ապա եգիպտացիների դէմ՝ Հալէբից մինչև Գահիրէ և խորքերը, աւելի քան հարիւր յիսուն հազար հոգի: Սէլիմը դեռ Եգիպտոս չը հասած, Հալէբում իմամը, նրան շողոքորթելու և մի բան պոկելու յուսով, ուրբաթ օրվայ աղօթքի մէջ (խուդբէ), երբ Սէլիմին անուանեց իսլամի խալիֆ և նուիրական քաղաքների առաջնորդ, վերջինը չը կարողանալով ուրախութիւնը զսպել, խսկոյն վրայից հանեց ոսկեհուռ վերարկուն և հագցրեց իմամին: Բայց վերջապէս Սէլիմը հասաւ նպատակին. Եգիպտոսի Ղաւրի սուլթանին Սուրիայում, պատերազմի դաշտում սպանելուց յետոյ, մտաւ Եգիպտոս, որտեղ հօր գահը բարձրացած Տումանբա սուլթանին կախել տուեց, ջարդեց, կոտորեց նենգութիւնով մէմլուկների բոլոր ազնուականներին, փչրեց նրանց զինուորական զօրութիւնը, տիրեց Եգիպտոսին և արիւնների ձեռքերով վեր առաւ Մէքքէի շէրիֆի ուղարկած նուիրական քաղաքների և Քէաբէի արծաթեայ բանալիները, և այդ օրից (1516 թւին) մինչև այսօր իսլամ սիւննի հոգևորականները օսմանեան սուլթաններին են խալիֆ ճանաչում, նրան են յաջորդ համարում Մահմէդի, և երկրագնդի բոլոր մզկիթներում սիւննիները ուրբաթ օրերը խուդբէն (աղօթք յատուկ խալիֆի համար) նրա անունով են կարդում:

Բացի շիիներից, սիւննի բոլոր ազգերը օսմանեան իշխանութեան տակ, թէ դուրսը, իրանց կրօնի պետ, Մահմէդի տեղակալ և խալիֆների յաջորդ ճանաչել են և ճանաչում են օսմանեան սուլթաններին, համաձայն Մէքքէի շէրիֆների և ամենանշանաւոր իւլէմների (կղերիկոս) տուած ֆէթվաների (հաստատած չէրիաթից կամ ղուրանից): Իսլամ իւլէմների վճիռը արդարացի է, թէ ապօրինի, նրանց ֆէթվաները ղուրանի ոգուն, «հադիսին» համաձայն է, թէ հակառակ, այդ մի այնպիսի խնդիր է, որ մեր ներկայ յօդուածի ծաւալում չէ կարող տեղ գտնել: Բաւական է, որ այսօր երկրագնդի բոլոր սիւննի իսլամները, Թիւրքիայի սահմանում, թէ դուրսը, ռուսաց, ֆրանսիական, անգլիական, չինական տիրապետութիւնների և թէ մասնաւոր իսլամ իշխանութիւնների տակ, անպայման ընդունել են և ճանաչում են օսմանեան սուլթաններին խալիֆ, Մահմէդի տեղապահ, իսլամի ներկայացուցիչ և նրանից համարում են իրանց հոգևոր պետը: Աղօթում են Ալլահին և խնդրում իրանց խալիֆի— օսմանեան սուլթանի կեանքին՝ երկարութիւն, սրբին՝ կարուկութիւն, զինուորական զօրութեան՝ ոյժ ու կարողութիւն, կառավարութեան՝ աջողութիւն և բարգաւաճում: Ինչպէս վերև ասեցինք, օսմանեան սուլթանները բռնի ոյժով են ձեռք բերել այդ իշխանութիւնը, յափշտակել են Եգիպտոսի վերջին մէմլուքեան ամիրներից, բայց նրանց այդ ընթացքը իսլամի իւլէմների վճռինեբով արդարացի, իրաւացի, օրինական է նկատվել և ընդունվել:

Այս բոլորից երևում է, որ այն կարծիքը, թէ՝ սուլթանները ինքնակոչ խալիֆներ են, իրանք իրանց են հրատարակել և անուանում Մահմէդի յաջորդ, կամ թէ «սիւննի—մահմէտական ժողովրդի աչքում, եթէ կայ մէկը, որ կարող է համարվել իբրև խալիֆա, մարգարէի յաջորդ, այդ Մէքքեայի մեծ-շէրիֆն է», անհիմն կարծիք է:

Ոչ միայն ամեն մի իսլամ, այլ նոյն ինքն Մէքքէի շէրիֆը, իսլամի բոլոր իւլէմներով, եթէ ամեն ուրբաթ օր, կէսօրից մի ժամ առաջ, չէ աղօթում խալիֆի բարօթով (ֆէրմանով) շինված մի ջամիում (ժողովարան—մզկիթ) նրա համար որոշված աղօթքը (խուդբա), նրան օգնութեան չէ կանչում բոլոր երկնային զօրութիւնները, ամաղանին (ծոմի ամիս) եթէ ներկայ չէ լինում այնպիսի ջամիներում ընդհանրական աղօթքներին, այդպիսին իսլամի հաւատացեալներից անջատված է համարվում և յաւիտենականութեան մէջ իսլամներին խոստացված երջանկութիւնը վայելելուց զրկված: Կարճ ասած, ինչպէս մի կաթօլիկ անպայման պէտք է հաւատայ, որ Քրիստոսի փոխանորդն է աշխարհի վրա Հռոմի պապը, պապին չը ճանաչել՝ նշանակում է եկեղեցուց բաժանվել, նոյնպէս ամեն մի իսլամ հաւատում և դաւանում է սուլթանին, որպէս Մահմէդի տեղակալ երկրի երեսին:

Իսլամ սիւննի իւլէմների կողմից նոյնպէս յայտնի բողոք չէ նկատված օսմանեան սուլթանների խալիֆութեան դէմ: Ամիրապետութիւնը սրանց ձեռքն անցնելուց յետոյ, 1516 թւականից մինչև վերջին դարը, մինչև րէֆօրմացիայի սկիզբները, ոչ թէ անբաւականութիւն, այլ ընդհակառակն, ամեն կողմ, ամեն տեղ մինչև երկինք են բարձրացրել օսմանեան սուլթաններին, նրանց ջերմեռանդ կրօնամոլութեան համար: Ոչ միայն օսմանեանների հովանաւորութեան տակ ապրած նշանաւոր հոգևորականները, այլ սրանց սահմանից դուրս ապրած իսլամ ականաւոր բոլոր իւլէմները պատկառանքով և ակնածութեամբ են գրել ու խօսել օսմանեանների մասին: Այդպէս էլ լինելու էր, քանի որ իսլամ կղերը միշտ գգված ու փայփայված է եղել սուլթաններից և կղերը իր շաւղով է առաջնորդել նրանց: Եթէ ուշադրութեամբ քննենք օսմանեանների պատմութիւնը, կը տեսնենք, որ շատ ու շատ է պարտական իսլամութիւնը օսմանեան սուլթաններին: Վերջիններիս բարբարոսական սրածութիւնները, պատերազմները, արիւնհեղութիւնները ու խողխողումները եթէ չը լինէին, գուցէ այսօր երկրագնդի վրա գտնվող եօթանասուն միլիօն սիւննիներից երեսունը հազիւ մնացած լինէր: Եթէ աչքի անցնենք միայն Եւրօպայի զուգում վարած արիւնահեղ պատերազմների և բռնի իսլամացնելու տարեգրութիւնները, կը տեսնենք, թէ յոյները, բուլղարները, բօշնակները, սերբերը, ալբանները, լեհացիները, մաջառները, գերմանացիներն ու վենետիկցիները ինչ ահաւոր զոհեր են տուել օսմանցիներին: Դեռ չենք ուզում յիշել սախական գաւառների քրիստոնեաների գլխին անցեալ դարերում, աղջամուղջում կատարված գաղանային սարսափները, որոնց մեծագոյն մասը մատնվել են յաւիտենական մոռացութեան:

(Կը շարունակվի)

դիւրաթեք են դէպի չարը, նոյնչափ դիւրաթեք են և դէպի բարին, ուստի և որոշ, նպատակայարմար պայմանների մէջ, նրանք կարող են կերպարանափոխուել, բարոյապէս վերածնուել, ուղղուել և հասարակութեան համար պիտանի անդամներ դառնալ:

Ահա այդ նպատակին պէտք է ձգտի օրէնսդրութիւնը, իսկ պետութիւնը և հասարակութիւնը պէտք է նպաստեն օրէնսդրութեան նպատակի իրագործման, հիմնելով այնպիսի կրթիչ և ուղղիչ հաստատութիւններ, որոնք կարողանան անչափահաս յանցաւորներին նպաստաւոր պայմանների մէջ դնել և միջոց տալ ազնիւ կերպով իրանց ապրուստը ճարելու:

Նոր օրէնքի ծրագրով, քննիչները պարտաւոր են հաւաքել ամենաճիշդ տեղեկութիւններ անչափահաս մեղադրվողների բարոյական յատկութիւնների և գործած յանցանքների մանրամասնութիւնների մասին, որպէս զի կարելի լինի քննել և կշռել, թէ մինչև որ աստիճան գիտակցական է գործված յանցանքը և ինչ պայմանների ու ֆակտորների ազդեցութեան տակ:

Այդ տեղեկութիւնները դատարանը պէտք է կանխօրէն, նիստից առաջ քննէ, ծնողների, ազգականների մասնակցութեամբ. մինչև անգամ կողմնակի բարեխիղճ անձինք կարող են մասնակցել այդ քննութեան և ցուցմունքներ տալ: Մեղադրվող անչափահասի մտաւոր ընդունակութիւնները որոշելու համար, հրաւիրվում են և մանկավարժները, կամ այն հաստատութիւնների ղեկավարները, որտեղ գտնվել է անչափահասը:

Նոր օրէնսդրութեան ծրագրով պատիժները աւելի մեղմ և թոյլ են սահմանված, քան առաջ և ունեն ուղղիչ բնաւորութիւն. օրինակ, 14—17 ամեայ անչափահաս յանցաւորի համար ամենախիստ պատիժ սահմանված է 10 ամսվայ բանտարկութիւն, մինչ այժմեան գործադիր օրէնքը սահմանում է աքսոր: Ըստ մեծի մասին, անչափահաս յանցաւորները պէտք է յանձնվեն ուղղիչ հաստատութիւններին, կամ, այդպիսին չունեցած տեղը, վանքերին: Վերջինը, ի հարկէ, իբրև ուղղիչ հաստատութիւն, աննպատակայարմար է, որովհետև վանական կեանքը այլ պայմանների մէջ է գտնվում և այլ կերպ կարող են ազդել մանուկ յանցաւորների վրա:

Ամենանպատակայարմարը ուղղիչ հաստատութիւններն են կամ կօլօնիաները, որտեղ անչափահաս յանցաւորները, ունենալով որոշ զբաղմունք, սովորելով որ և է արհեստ, գիտութիւն, կարող են փոխվել, ուղղվել, բարոյապէս վերածնվել և կեանքի մէջ մանելով, ազնիւ կերպով մրցել ու գործել:

Այդ պատճառով մենք մեծ համակրութեամբ ողջունում ենք սեպտեմբերի 16-ին Օքրօղանա գիւղում բացված անչափահաս յանցաւորների առաջին կօլօնիան, որ հիմնել է ուղղիչ կօլօնիաների և ապաստարանների Կովկասեան ընկերութիւնը, որի հիմնադիրն է Թիֆլիսի դատաստանական պալատի նախկին նախագահ Գօնչարօվ:

Ցանկալի էր, որ այդ կօլօնիան չը լինէր առաջինը և վերջինը, այլ գէթ մեր երկրի գլխաւոր կենտրոններում մի քանի հատ բացվէին այդպիսի կօլօնիաներ և ապաստարաններ:

Հ. Ա.

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Սեպտեմբերի 21-ին

Մեր նախորդ նամակով հաղորդած՝ մի քահանայի սպառնական նամակի և հոգաբարձու Եղիազարեանի հրաժարականի պատասխանը ստացվեց կաթողիկոսի դիւանից, որով ընդունվում է հոգաբարձուի հրաժարականը, իսկ քահանային, իբ յանդուգն վարմունքի պատճառով, երկու ամիս զրկել քահանայագործութիւնից: Քահանան էլի մնալու է ուսուցիչ, մի քահանայ, որ իրան թոյլ է տալիս ամեն տեսակ անվայել արարքներ:

Թեմական դպրոցի տեսուչ Տ. Յովհաննիսեանը արդէն ստանձնել է իր պաշտօնը: Վերջին հոգաբարձական ժողովում որոշվել է III, IV և V, VI միացեալ դասարանները բաժանել միմեանցից, և որովհետև դրամով դասերը չատանում են, ուստի որոշվել է հրաւիրել մի համալսարանական ուսուցիչ ևս:

Այս տարի բացվում է մի օրիորդաց դպրոց ս. Զօրաւոր եկեղեցու անունով: Նախանցեալ կիրակի օր նշանակված էր հոգաբարձական ընտրութիւն. ընտրվեցին՝ Ս. Տէր-Մարտիրոսեանց՝ հոգաբարձու, Ա. Գալստեան՝ անձնափոխանորդ:

Ամսիս 17-ին, կիրակի օր, առաջնորդարանի ընդարձակ պատշգամբում, ի պատիւ Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեանի, այստեղի երիտասարդութիւնը մի ճաշ տուեց, որին ներկայ էին 50 հոգի: Երկուշաբթի օր սրբազանը ուղևորվեց դէպի իր նոր պաշտօնատեղին—Աստրախան: Մինչև Քանաքեռ գիւղը նրան ուղեկցեցին 20-ի չափ մարդիկ: Վաղարշապատում նոյնպէս ճաշ է տրվել ի պատիւ Սեդրակեանի:

Ա.—Դօ

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱԿԻՑ

Սեպտեմբերի 23-ին

Հինգշաբթի, ամսիս 21-ին, Եւլիսաւեթպոլից այստեղ հասաւ Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեանը, որ Բագուի վրայով պիտի գնայ իր նոր պաշտօնատեղին՝ Աստրախան: Նախօրօք այստեղից սրբազանին դիմաւորելու էին գնացել Ագստաֆա կայարանը՝ մեր հասարակութեան անդամներից շատերը, ցանկանալով իրանց յարգանքը մատուցանել այդ արժանաւոր հոգևորականին: Սրբազանը մտադիր չէր մնալ Գանձակում, բայց քաղաքացիներից շատերի խնդրին զիջանելով, համաձայնվեց մէկ օր մնալ Գանձակում: Յարգելի հոգևորականը հիւրասիրվեց Նաբաթեանների տանը, ուր հետևեալ օրը, ի պատիւ սրբազանի, բազմաթիւ անձանց ներկայացութեամբ, ճաշկերոյթ տրվեց: Ճաշի ժամանակ խօսվեցան շատ ճառեր, որոնցով մասնաւորապէս էին անում Սեդրակեանի աչքի ընկնող կողմերի վրա: Այս սրբազան հօրը ներկայացաւ ժողովրդի զանազան դասակարգերից մեծ բազմութիւն:

Երեկոյեան ժամի 7-ին Գանձակի փողոցները կենդանութիւն էին ստացել. սրբազան հայրը, բազմաթիւ յարգողների ուղեկցութեամբ, գնաց կայարանը, ուր մօտ մի ժամ հանգստանալուց յետոյ ճանապարհ ընկաւ դէպի Բագու: Հասարակութիւնը նրան ճանապարհ դրեց կեցցէներով:

Համ.

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

Սեպտեմբերի 23-ին

Այսօր, սեպտեմբերի 23-ին, առաւօտեան գնացքով այստեղ հասաւ Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեանը: Ինչպէս յայտնի է, սրբազանը առաջնորդական պաշտօնով ուղևորվում է Աստրախան: Սրբազանին դիմաւորելու էին դուրս եկել մեր քաղաքի բոլոր քահանաները և բազմաթիւ համակրողներ, որոնց ուղեկցութեամբ էլ ճանապարհվեց դէպի տիկին Սարգսեանի տանը պատրաստած առանձին բնակարանը:

Սրբազանը քիչ անառողջ է և մտադիր է մինչև առաջիկայ շաբաթ օրը մնալ այստեղ: Հասարակութիւնից շատ շատերը խումբ-խումբ և առանձին-առանձին շարունակ այցելում են սրբազանին: Ի պատիւ Սեդրակեանի պատրաստվում է հասարակական ճաշ:

Ն. Դ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ. Պօլսից մեզ գրում են սեպտեմբերի 16-ից. «Պատրիարքը, կաթողիկոսի միջոցով, ստացաւ 500 ոսկի (մօտ 4,500 րուբլի), որ նուիրել են Հնդկաստանի հայերը, յօգուտ Սասունի կարօտեալներին: Այդ գումարը ուղարկվեց, նպատակին գործադրելու:»

—

Ամսիս 24-ին, Էրզրումից Թիֆլիս հասաւ Էրզրումի անգլիական հիւպատոս Ռօբէրտ Գրէվս և իջևանեց «Լօնդօն» հիւրանոցում:

—

Ամսիս 24-ին, կիրակի, Էրզրումից Թիֆլիս հասաւ միստր Ֆրանսիս Սկուդամօր, Լօնդօնի «Daily News» լրագրի թղթակիցը, որ ամբողջ 8 ամիս գտնվում էր Էրզրումում և որի ընդարձակ թղթակցութիւնները Փօր-Ասիայից՝ թէ Սասունի կոտորածի մանրամասնութիւնների և թէ առհասարակ հայերի վիճակի մասին Էրզրումի և Մուշի նահանգներում, մեծ ազդեցութիւն գործեցին Անգլիայում: Միստր Սկուդամօր մօտ 40 տարեկան անձն է. բացի անգլիերէնից, լաւ է խօսում ֆրանսերէն, թուրքերէն, և 20 տարի է, որ կատարում է թղթակցի պաշտօն: Ռուս-թիւրքական պատերազմից առաջ և այդ պատերազմի ժամանակ նա եղել է Բօլգարիայում, ուր սովորել է թիւրքերէնը: 1882-ին նա գնացել է Եգիպտոս, Արաբի փաշայի ապստամբութեան ժամանակ, և երկու անգամ մասնակցել է Սուդանի արշաւանքին, այնպէս որ շատ լաւ ծանօթ է արևելքի գործերին: Այժմ նա վերադառնում է Անգլիա, որտեղ մտադիր է մի շարք դասախօսութիւններ կարդալ թիւրքաց հայերի մասին:

—

Երկրագործութեան և պետական կալուածների մինիստրութեան կից կազմված առանձին յանձնաժողովը, Ցիւեծևի նախագահութեամբ, ինչպէս լսել են մայրաքաղաքի լրագիրները, շուտով կը սկսի քննել Թիֆլիսում գիւղատնտեսական ինստիտուտ և Կախեթիայում գինեգործական դպրոց հիմնելու նախագծերը:

—

Մեզ հաղորդում են հետևեալ վայրենի դէպքի մասին. «Թիֆլիսի Հաւլաբար թաղում մի ջհլ կին, մօտ 22 տարեկան հասակում, դեղ է խմում, որպէս զի ոչնչացնի իր պտուղը. այդպէս անելու պատճառը այն էր, որ մօտիկ ժամանակում եղբօր հարսանիքը պէտք է լինէր և կինը ցանկանալով այդ օրը աւելի վայելուչ երևալ, խմում է դեղ, որպէս զի կարողանայ կօրսետ հագնել և պարել: Բայց, դժբաղդաբար, այդ ցանկալի օրին չէ արժանանում, վախճանվում է՝ զոհվելով իր անմիտ վարմունքին»:

—

Պետերբուրգում և Մոսկվայում երևացել են հարիւր րուբլիանոց կեղծ թղթադրամներ: Այժմ Օդեսայի լրագիրները հաղորդում են, որ այնտեղ ևս տարածվել են այդ կեղծ թղթադրամներից և այնպէս գեղեցիկ են տպված, որ դժուար է զանազանել նրանց իսկականներից:

—

Մտադրութիւն կայ մի առանձին տեսչութիւն հաստատել, որի պարտաւորութիւնը կը լինի հսկել մարդատար չոգենաւերի ապահովութեան վրա:

—

Սեպտեմբերի 22-ին, երեկոյեան մօտ 7 ժամին, Թիֆլիսի ինկէրների դպրոցում Երևանեան գնդի պօդպօրուչիկ Ակինֆիեվ ատրճանակի գնդակով վիրաւորեց վերոյիշեալ դպրոցի աշակերտ Ագապօվին: Վիրաւորվածին ուղարկեցին Միքայէլեան հիւանդանոցը, իսկ Ակինֆիեվին կալանաւորեցին:

—

«Гражданинъ» լրագիրը հաղորդում է, որ ներկայումս գործադրվող քաղաքային կանոնադրութիւնը պէտք է վերաքննվի:

—

ԳՕՐԻՍԻՑ մեզ գրում են. «Ամսիս 17-ին նշանակված էր քաղաքի իրաւասուների ընտրութիւնը: Բայց 700 հոգուց միայն 4 հոգի ներկայանալով, ընտրութիւնը, ի հարկէ, չը կայացաւ:»

—

ՍՏԱՎՐՕՊՕԼԻՑ (Կովկասեան) մեզ գրում են. «Ամսիս 17-ին երգիչ Շահլամեանը, քաղաքային ակմբի դահլիճում, մի կօնցերտ տուեց, որը մեծ տպաւորութիւն թողեց ներկայ եղող հանդիսականների վրա: Երգիչը ստացաւ երկու ընծայ, մէկ ծաղկեայ պսակ և մէկ արծաթեայ մատուցարան երկու մեծ բաժակներով: Երկրորդ կօնցերտը լինելու է ամսիս 21-ին»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՍՏԵՕՐԻ ԹԱՂՈՒՄԸ

Սեպտեմբերի 23-ին տեղի ունեցաւ Պաստեօրի թաղումը: Յուղարկաւորութիւնը սկսվեց Պաստեօրի ինստիտուտից դէպի Աստուածամօր տաճարը: Զօրքերի առջևից գնում էր գեներալ Սօսիէ: Սգակառքի առաջ տանում էին ահագին քանակութեամբ պսակներ, որոնցից շատերը ուղարկված էին արտասահմանից: Դագաղի ետևից գնում էին հանգուցեալի ազգականները, մինիստրները, պարլամենտի անդամները և բազմաթիւ պատգամաւորութիւններ: Ամբողջ ճանապարհի վրա ժողովուրդը պատի պէս շարված էր:

Եկեղեցում մեծ հանդիսով կատարվեց թաղման կարգը: Ներկայ էին՝ Մեծ իշխան Կօնստանտին Կօնստանտինօվիչ, յունաց Նիկօլայ արքայորդին, հանրապետութեան նախագահը, իշխան Լօբանօվ-Ռօստովսկի և դիպլօմատիական կորպուսը: Թաղման կարգը կատարելուց յետոյ, դագաղը դրին դիակառքի վրա, որ դրված էր Աստուածամօր տաճարի մէջտեղը: Պաւլինարէ կառավարութեան կողմից մի ճառ արտասանեց, որի մէջ յիշեց հռչակաւոր գիտնականի ծառայութիւնները: Հանրապետութեան նախագահը ճառը կանգնած լսեց: Նախագահի աջ կողմը կանգնած էր Մեծ իշխան Կօնստանտին Կօնստանտինօվիչ, ձախ կողմը—յունաց արքայորդին: Հանրապետութեան նախագահը շրջապատված էր մինիստրներով և դիպլօմատիական կորպուսի անդամներով: Ապա զօրքերը և պատգամաւորութիւնները անցան դագաղի առջև, որից յետոյ դագաղը իջեցրին եկեղեցում շինած դամբարանը:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

Կ. Պօլիս, սեպտեմբերի 12-ին

Պատրիարքը այսօր ելաւ դատական նախարարին գնաց կիլիկոյ հարցին առթիւ:

Կիլիկիոյ կաթողիկոսական խնդիրը տա այժմ կը մնայ իր հին վիճակին մէջ. ամիսներ անցան, յորմէհետէ Րիզա-փաշա խոստացած է Պատրիարքին Ազգային ժողով գումարելու արտօնութիւն առնել Սուլթանէն, այսօր վաղը կըսեն ու կը խաղցնեն: Միթէ այս արտօնութեանն ալ ծանր բարեկարգութիւն մըն է, զոր չեն ուզեր տալ:

Կիլիկիայէն եկած լուրերը կըսեն թէ ամբողջ ժողովուրդը առանց խտրութեան տարիքի, գաղափարի, սեռի անհամբեր կը սպասէ Ալէաթճեանին, որ ամենամեծ դիրք պիտի ունենայ, եթէ գիտնայ օգտուել պարագաներէն և չահած ժողովրդականութենէն:

Այդ ժողովրդականութիւնը չահելու շատ նպաստեցին այն չեկեղեցականները, որոնք ուզեցին քանդել ազգային գործը: Հիմա շատ տխուր վիճակի մէջ կը գտնուին. Աբրահամ եպիսկոպոս Մամիկոնեան, որ պարագլուխ եղաւ այդ մեքենայութեանց, կերևի թէ դրամական շատ մեծ նեղութեան մէջ կը գտնուի. կը լսուի թէ մատանին հինգ ոսկիի գրաւ դրած է: Միւսներն ալ ժողովրդին աչքէն բոլորովին ինկած, արհամարհելի եղած են:

—

Անգլիոյ դեսպանը, ուրբաթ օր, սեպտեմբեր 8, սուլթանին ներկայացաւ, ինչպէս գրեցի. այդ տեսակցութեան մասին հաղորդուած լուրերուն նայելով՝ մեր գործերու մասին ո՛ և է բան չէ խօսուած. միայն խնդիրը Ճիտտէի վրա եղած է: Գէթ այսպէս ըսած է սըր Ֆիլիպ Քըրրի, յայտարարելով թէ ինք սպասած է, որ Սուլթանը նախ խօսքը բանայ հայոց գործերու մասին. բայց Սուլթանը ոչինչ ըսած է, ինքն ալ լռած է, քանի որ ուրիշ բանի համար գացած էր:

Այս տեղեկութիւնը կը համաձայնի ուրիշ լուրերու հետ, որոնք հայկական խնդրին քիչ մը ատեն ալ յետաձգուիլը կը յայտնեն: Դեսպանները, որոնք Պօլիս պիտի բանակցին թէ իրենց միջև և թէ Դրան հետ Ծրագրի մասին, սակայն աշխատութեան չը սկսան: Մեր լսածին նայելով անգլիական կառավարութիւնը գործը պիտի քաշքշէ մինչև նոյեմբեր, որ ատեն երեսփոխանական ժողովը աշնանային գումարում մը պիտի ունենայ: Նախարարութիւնը ժողովէն հաւանութիւն մը առնելու պէտք կը զգայ: Այդ պէտքը կրնանք գուշակել թէ ինչ բանի համար է: Ապրիլ 29-ի (մայիս 11-ի) Ծրագիրը ի նպաստ թիւրք կառավարութեան փոխելու փոփոխելու առաջարկին համամիտ չէ լորտ Սօլզպէրի, հետևաբար խորհրդարանէն արտօնութիւն պիտի խնդրէ պէտք եղած բռնի միջոցները գործադրել Թիւրքիոյ դէմ. իսկ եթէ խորհրդարանը այդ արտօնութիւնը չի տայ և եղածովը գոհանալը բաւական համարի, ան ատեն փոփոխուած ծրագիրը պիտի ընդունուի Անգլիոյ կառավարութենէն: Թէ աս փոփոխուած ծրագիրը ըլլայ, թէ Անգլիոյ պահանջածը՝ ամեն պարագայի մէջ երկուքէն մէկը գործադրութեան պիտի մտնէ 1896 յունուար 1-էն:

—

Հարկ կը համարիմ ուղղել մի սխալ լուր. Սենեքերիմ զարնող Գարեգինին նկատմամբ տարածուած լուրերը սխալ են. երիտասարդը չէ մեռած. իր գործը յանձնուեցաւ ոստիկանութենէն դատական գործերու նախարարութեան:

ինչպէս գիտէք Աբրահամ եպիսկոպոս Մամիկոնեանի մահուան լուրն ալ սխալ է: Ժողովուրդը այս միջոցիս շատ հակամիտ է մահ, ապանութիւն երեւակայելու. սուտն ու չիտակը իրարու կը խառնուին, և անմիջապէս ստուգելու դժուարութիւն կայ: Ինչ որ սակայն վերապահութեամբ կը հաղորդեմ, այդ կը նշանակէ թէ ստոյգ ըլլալու հանգամանքներէն զուրկ կը գտնուի, միայն իբր տարածուած լուր կարձանագրեմ, հերքումը մօտ երենալով:

***

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԱՐԻԶ, 22 սեպտեմբերի: Իշխան Լօբանով-Րօստովսկի երէկ ճաշեց Ֆօնտընէբլօում հանրապետութեան նախագահի մօտ: Իշխանին շնորհված է «պատուաւոր լէգիօնի» մեծ խաչ:

ԴԱՐՄՇՏԱՏ, 22 սեպտեմբերի: Մեծ իշխան Սէրգէյ Ալէքսանդրովիչ իր Ամուսնու հետ և Մեծ իշխան Պաւէլ Ալէքսանդրովիչ սեպտեմբերի 22-ին ճանապարհ ընկան դէպի Պարիզ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 24 սեպտեմբերի: «Новости» լրագրին կողմից հեռագրում են, որ ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուին մի յայտարարութիւն ներկայացրին 18 պրոֆէսօրներ, որի մէջ խնդրում են միջնորդել բանալու կանանց բարձր կուրսեր, եկող յունվարին, սեստեմատիկական դասախօսութիւնների ձեւով երկու ճիւղերից՝ պատմա-լեզուագիտական և բնական ու մաթէմատիկական գիտութիւններից: Մտադրութիւն կայ երեք տարվայ դասընթաց սահմանել: Վճարը 50 րուբլի: Լատիներէն լեզուն պարտաւորեցուցիչ է. Նոր լեզուները ըստ ցանկութեան: Մինչև որ կուրսերի կառավարութիւնը յանձն կառնի մինիստրութիւնը, հիմնվում է մանկավարժական խորհրդի վարչութիւն: Դասախօսութիւնները պէտք է կարդացվեն համալսարանում կամ Կաէնեան գիմնազիայում:

ՊԱՐԻԶ, 24 սեպտեմբերի: Այստեղ հասած պորտուգալական թագաւորը այցելութիւն գործեց հանրապետութեան նախագահին Ելիսեան պալատում: Ֆօրը փոխադարձ այցելութիւն գործեց թագաւորին և այցելեց Մեծ իշխան Կոնստանտին Կոնստանտինովիչին:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Սեպտեմբերի 22-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ . .	92 ր.	80 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ — . .	45 »	$27^{1}/_{2}$ »
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	36 »	$67^{1}/_{2}$ »
Ոսկի — — արժէ . .	7 »	40
Մաքսային կուպօններ — .	148 »	— »
Արծաթ — — — . .	— »	— »
Բօրսային դիսկօնտ — . .	$5^{1}/_{2}$ —	7%
4% պետական ռէնտա	$98^{1}/_{8}$ »	— »
5% ոսկեայ ռէնտա 1884 թ. . .	161 »	— »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	275 »	50 »
— — երկրորդ —	235 »	50 »
Գրաւ. թղթ. — — .	213 »	50 »
5% պետական երկաթուղ. ռէնտա.	101 »	25 »
4% ներքին փոխառութեան . . .	98 »	— »
$4^{1}/_{2}$% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	$99^{7}/_{8}$ »	— »
Ազն. կալ. Պետ. բանկի խաղարկութ.		
$4^{1}/_{2}$% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	$100^{7}/_{8}$ »	— »
Փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ.	150 »	— »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիաները.	$101^{5}/_{8}$ »	— »
Մոսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101 »	50 »
Օդէսայի — —	100 »	— »
Թիֆլիսի — —	98 »	75 »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլ. կալ. բանկի 6%	101 »	50 »
— — — 5% . .	$99^{1}/_{2}$ »	— »
— — Քութայիսի 6% . .	101 »	— »
— — — 5% . .	$99^{1}/_{2}$ »	— »

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչ՝ ԱՆԴՐԷԱՍ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ համար հարկաւոր է մի բնագէտ կամ մաթեմատիկոս ՈՒՍՈՒՑԻՉ 25 դասով, 1000 ր. ռոճիկով: Ցանկացողները թող հեռագրով դիմեն մեզ:

Տեսուչ Թեմական դպրոցի՝
Տիգրան Յովհաննիսեան

(№ 110) 1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՅԳԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻ

վարչութիւնը պատիւ ունի յայտնել հասարակութեան, որ նորեկ աշակերտներ ընդունելու համար քննութիւնները նշանակված են առաջիկայ հոկտեմբեր ամսի 16-ին, իսկ խնդիրքներ ընդունվում են մինչև նոյն ամսի 14-ը: (№ 109) 2—3

1894 թվից մտադրութիւն կար ԱԽԱԼՔԱԼԱՔ գիւղում ԳՐԱԴԱՐԱՆ ունենալ: Գիւղը փոքր նպաստ տուեց, ընդամենը երեսուն րուբլի, շնորհիւ պ. Յ. Արարատեանի, որով գնուեցան մանկական ընթերցանութեան գրքեր: Այա Աստուածատուր Թանդեանը և Ս. Խուցեանը եւ Թիֆլիսում հաւաքեցին 200-ի չափ գրքեր, որով գրադարանի հիմքը դրված է: Սրանով դիմում ենք մեծարգոյ հեղինակներին և թարգմանիչներին՝ խնդրելով չը խնայել մի-մի օրինակ ուղարկել նորակազմ գրադարանի համար, որով նպաստած կը լինեն նրա աճմանը: Գրքեր պէտք է ուղարկել հետևեալ հասցէով. Черезъ ст. Гракали сел. Ахалкалаки, свящ. Теръ-Акопу Бараміанцу.

Յակոբ քահանայ Բարամեանց

(№ 110) 1—4

Ն Ո Ր Ե Կ

Ջահիլ մի լեհուհի բօննայի տեղ է փընտռում մանուկների մօտ: Արաս-Աբաթեան փ. տուն Հէջուբովի: (№ 107) 3—3

ԴՕԿՏՕՐ ՎԱՀԷ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

կը յայտնէ իրան դիմող հիւանդներին, թէ առաջիկայ սեպտեմբերից սկսեալ կը վերահաստատվի ՎԻԷՆՆԱ և իր հասցէն հետևեալն է.

Dr. WAHE MINASSIAN
Operator an der Klinik des Professor Chrobak. VIII. Schlösselgasse 10.
OESTERREICH WIEN

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, Վօրօնցովի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, սիֆիլիս և վեներական հիւանդութիւնների:

Դ. Գ. ՁԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.

Կին-բժիշկ Ա. Ի. ՍՈՐՕԿԻՆԱ-ՇՉԵՐԲԻՆԻՆԱ—10—11 ժ. կանանց և ներքին հ.

Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—12—1 ժ. ականջի, կոկորդի, քթի և կրծքի հ. երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ:

Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—$1^{1}/_{2}$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—5—6 ժ. երեքշ. հինգշ. և շաբաթ:

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ—6—7 ժ. Սիֆիլիսի, միզի և սեռական օրգանների հ. ներքին և մորթի հ.

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—7—$7^{1}/_{2}$ ժ.

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ քիմիական և խոշորացուցական հետազօտութիւններ է անում միզի, խխի, արեան, կաթի և այլն:

Վճար 50 կ.: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
բժշկապետ ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ: (№ 72)

Հոկտեմբերի վերջին լոյս կը տեսնի

ՀԱՅԵՐԷՆ ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑ
(ութերորդ տարի)

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԱԿԸ, ժամանակագրութեամբ, արժէ 60 կոպէկ:

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԵՍԱԿԸ, փոքրադիր, արժէ 30 կոպ.:

Գումարով գնողին զեղչ է լինում:

Գիւտ քահ. Աղանեան

(№ 108) 2—3

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՈՒ երգեցիկ խմբի համար հարկաւոր են երգիչներ և մի խմբապետ, ընտիր ձայներով: Ցանկալի է, որ երգիչները իմանան ձայնագրութիւն: Պայմանները իմանալու համար դիմել Թիֆլիս, Ներսիսեան դպրոց, պ. Եկմալեանին: (№ 107) 3—3

Ծ Ա Խ Վ Ո Ւ Մ Է

Ելիզաւետպօլում, քաղաքային այգու դիմաց, ՄԻ ՏՈՒՆ, 439 քառակուսի սաժէն տարածութեան գետնի վրա: Պարտքը փոխադրելով Թիֆլիսի Ազնուականների կալուածական բանկը: Պայմանները իմանալ Թիֆլիսում, Կիրպիչնայա փողոց, № 8, Ե. Վ. Տրօիցկայի մօտ:

(№ 110) 1—1

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Ե. Ս. ՖՐԱՆՑԻՈՒՍ

տեղափոխվեց Վելիամինօվսկայա փողոցը տ. № 14. Քաղաքային Դումայի հանդէպ:

ԱԿԱՆՋԻ, ՔԹԻ և ԿՈԿՈՐԴԻ հիւանդութիւններ ունեցող հիւանդների ընդունելութիւնը տեղի է ունենում 5—7 ժամ երեկոյեան:

(№ 106) 4—20

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ հոգաբարձութիւնը ցանկանում է ձեռք բերել քաղաքումս 2000 քառակուսի սաժէնից ոչ պակաս գետին, ուր կառուցանելու է ՆՈՐ ՇԷՆՔ ԴՊՐՈՑԻ ՀԱՄԱՐ:

Յայտարարութիւն տալու օրից 2 եօթնեկի ընթացքում հոգաբարձութեան գրասենեակը, ամեն օր, ցերեկվայ 10—2 ժամը կընդունի առաջարկութիւններ այդպիսի գետնի մասին:

(№ 109) 2—3

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ

Մեծ պահանջը և աճողին հաջակը մեր հնարած

ԾԱՂԿԵԱՅ Օ-ԴԸ-ԿՕԼՕՆԻ

ԳԼԻՑԵՐԻՆԵԱՆ ՍԱՊՕՆԻ ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ

ԳԼԻՑԵՐԻՆԵԱՆ ՓՈՇԻԻ.

ԷԿՍՏՐԱԿՏ ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԵԱՍԱՄԱՆԻ ԵՒ ԲԷՋԷԴԱՅԻ ԾԱՂԻԿՆԵՐԻՑ

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԱՐԿՂԻԿՆԵՐ և այլն

ստիպում է մեզ հետ մրցողներին ՆՄԱՆԵՑՆԵԼ ոչ միայն անունները, այլ և մեր մասնագիտութիւնների ներքին սարքին, որպէս զի դրանով մոլորեցնեն հասարակութիւնը և այդպիսով մեծացնեն իրանց արդիւնքների վաճառումը, և այդ պատճառով խնդրում ենք պատուարժան գնողներին, մեր արդիւնքները գնելու ժամանակ, առանձին ուշադրութիւն դարձնել ֆիրմայի և գործարանական մարկայի վրա:

БиКо БиКо БРОКАРЪ и Ко ВЪ МОСКВѢ. ФАБРИЧН. ШТЕМПЕЛЬ УТВЕРЖД. ПРАВИТЕЛ. 1864 г. 1864 г.

Բարձրագոյն հաստատված ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

5—12 (№ 73—ամս. 25) **ԲՐՕԿԱՐ** ԵՒ **ԸՆԿ.**

ՍԹԵՆՈԳՐԱՖԻԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր

ՏԱՍՆԶՈՐՍԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առևտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ: Աւարտողները ստանում են ատեստատներ:

Աւանդելի առարկայք սրանք են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն, 2) Առևտրական Թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրա, 5) Առևտրական Թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնագրութիւն և 7) գեղագրութիւն, վատ ձեռքի ուղղելը:

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից: Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան 10-ից մինչև 11-ը, և երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլոլակում, Ալէքսանդր Փրիդոնովի տանը, № 9, Սերգիեվսկայա և Նազօրնայա փողոցների անկիւնում: Ծրագիրը և կանօնները կարելի է ստանալ ձրիապէս եղբ. Ծովիանօֆների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу.

(ա. ա.) № 62 20—25

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Հեղինակ Ձեռնարկի առևտրական և գործարանական հաշուապահութեան

ՈՒՍՈՒՑԱՆՈՒՄ Է ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ Է

Երկու սեռի անձանց, 4 ամսվայ ընթացքում հաշուապահութիւն գործնականապէս, երաշխաւորելով, և եղած դէպքերում յանձն է առնում պաշտօնի առաջարկել:

ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ

Ա) Կրկնակի իտալական հաշուապահութիւն ըստ ամենայն առևտրական ճիւղերի, հանդերձ նաւթային արդիւնաբերական և կերոսինի գործարանական հաշուետւութեան:

Բ) Առևտրական թուաբանութիւն.

Գ) Առևտրական նամակագրութիւն.

Դ) Գեղագրութիւն և ամենավատ ձեռքերի ուղղութիւն:

Պարապմունքները սկսվելու են սեպտեմբերի 15-ից ճաշից յետոյ և պարբերաբար շարունակվելու են իւրաքանչիւր ՉՈՐՍ ամսից յետոյ. իսկ կիրակի օրերը լինելու են առանձին գործնական պարապմունքներ:

Ցանկացողները թող դիմեն գրաւոր կամ անձամբ 4 ժամից մինչև 6 ժամ երեկոյեան, ՍՕԼՕԼԱԿ, Ֆրէյլինեան փողոց, տուն Սուլխանովի, № 13:

Վերոյիշեալ հաշուապահութեան ձեռնարկը ծախվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, Խիդդէկելի գրավաճառանոցում և հեղինակի մօտ, և Ռուսաստանի բոլոր յայտնի գրավաճառանոցներում:

ԳԻՆՆ Է 3 ր. 50 կոպէկ:

Օտարաքաղաքայիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստայի ծախս վճարելու:

(№ 86) (ա. ա.) 13—15

ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Գ. ԵՒ Վ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆՆԵՐԻ

Տեօպլից բեադի, Ալէքսանդրօվսկայա լինիա, № 107—108

ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ.

ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՍԱԿ ՄԵՏԱՔՍԷ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ

Սադա և ծաղկաւոր մախմուր, պլիւշ, լենտ-գօտիկ, ճակատանոց, գլխի աղլուխ, բարձի երես, պլիւշի գորգ, և այլն:

ՊԱՀԵՍՏ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ. Գանօվսկայա, № 31, Յ. Գ. Մարգարեանի մօտ:

(№ 79) 7—10

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 25 Сентября 1895 г. Типографія Канцел. Главнонач. Граждански. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.